

«مقاله پژوهشی»

ریزش مورد انتظار در بورس اوراق بهادار تهران (رویکرد نیمه پارامتریک پویا)

مجتبی خدام^۱، احمد جعفری صمیمی^۲، محسن نصر تیان نسب^۳
تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۹/۰۲

چکیده

با توجه به چالش های موجود در ارتباط با برآورد و پیش بینی معیار ریزش مورد انتظار (ES) به صورت پویا و با رویکرد نیمه پارامتریک، در این پژوهش، با ارائه چارچوب کلی، به معرفی و ارزیابی عملکرد مدل های نیمه پارامتریک پویا در پیش بینی معیار ریزش مورد انتظار (ES) در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته می شود. در این راستا داده های دوره زمانی ۱۳۸۷/۰۹/۱۴-۱۳۹۹/۰۶/۰۵ مورد استفاده قرار می گیرند و با استفاده از رویکرد رتبه بندی اتورگرسیو تعمیم یافته (GAS)، مدل های پویای و نیمه پارامتریک GAS-1F، GAS-2F، GAS-FZ و GARCH hybrid به منظور برآورد معیار ریزش مورد انتظار (ES) معرفی و در پیش بینی این معیار در بورس اوراق بهادار تهران مورد ارزیابی قرار می گیرند. در ادامه، کارایی این مدل ها با مدل های سنتی در این حوزه از جمله مدل های گارچ و مدل های پنجره غلتان بر اساس آزمون های پس آزمایی مقایسه می شوند. نتایج این مطالعه حاکی از عملکرد بهتر مدل های نیمه پارامتریک پویا در پیش بینی برون نمونه ای معیار ریزش مورد انتظار (ES) نسبت به مدل های رقیب است علاوه بر این مدل GAS-1F در پیش بینی برون نمونه ای بهترین عملکرد را در بین مدل های پویا نشان داده است.

واژه های کلیدی: ریزش مورد انتظار، مدل امتیازدهی اتورگرسیو تعمیم یافته (GAS)، بورس اوراق بهادار تهران.

طبقه بندی JEL: C58, G32, C53

1. دانشجوی دوره دکتری حسابداری، دانشگاه آزاد واحد خمین

2. استاد اقتصاد، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه مازندران

3. دانشجوی دوره دکتری علوم اقتصادی، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه مازندران (نویسنده مسئول)

Email: mojtabhoddam6293@gmail.com

Email: jafarisa@umz.ac.ir

Email: mohsennasir2@gmail.com

1. مقدمه

یکی از مهم ترین وظایف اقتصاد مالی مدل سازی و پیش بینی نوسانات قیمت دارایی های ریسکی است. از نظر تحلیل گران و سیاست گذاران نوسان پذیری قیمت یک متغیر کلیدی است که به درک نوسانات بازار کمک می کند. بنابراین، تحلیل گران نیاز دارند تا پیش بینی درستی از نوسان پذیری قیمت به عنوان یک ورودی ضروری برای انجام وظایفی چون مدیریت ریسک، تخصیص پرتفوی، ارزیابی معیارهای سنجش ریسک (همچن ارزش در معرض خطر و ریزش مورد انتظار) و قیمت گذاری اختیار معامله و قراردادهای آتی داشته باشند. تشخیص فرآیند حاکم بر بازدهی های بازار سهام به منظور اخذ تصمیم بهینه و کاهش هزینه ریسک اهمیت فراوانی برای سرمایه گذاران و سیاست گذاران مالی دارد (رهنمای رودپشتی، 1393).

ارزش در معرض ریسک (VaR) و ریزش مورد انتظار (ES) دو معیار اصلی اندازه گیری ریسک بازار می باشند. معیار ارزش در معرض ریسک (VaR^1) حداکثر زیان با سطح اطمینان مشخص در دوره زمانی معین است و یک معیار استاندارد نظارتی برای تخصیص سرمایه می باشد با این حال، معیار VaR از چندین لحاظ از جمله به دلیل عدم انسجام مورد انتقاد قرار گرفته است و ویژگی زیر جمع پذیری را ندارد به این معنا که بر خلاف اصل تنوع سازی که ریسک با تنوع سازی کاهش می یابد معیار VaR پرتفوی از VaR مجموع دارایی های انفرادی پرتفوی کمتر نیست. بر خلاف VaR، معیار ریزش مورد انتظار (ES^2)، پیشنهاد شده توسط آرتزرنر، دلبن، ابر و هیت³ (1997، 1999) که زیان مورد انتظار را برای بازده های بالاتر از آستانه VaR نشان می دهد یک معیار منسجم است. به همین دلیل در سال های اخیر برای اندازه گیری ریسک دنباله بیشتر مورد استفاده قرار گرفته است و توسط کمیته نظارت بانکی بازل (2016) نیز توصیه شده است.

بر اساس طبقه بندی انگل و منگانلی (2004) در حالت کلی سه رویکرد برای پیش بینی VaR و ES وجود دارد که شامل رویکردهای پارامتریک، ناپارامتریک و شبه پارامتریک

1. Value at Risk

2. Expected Shortfall

3. Artzner, Delbaen, Eber, and Heath

می‌باشد. در مدل‌های پارامتریک برای پیش‌بینی VaR و ES فرض می‌شود که بازده مالی از توزیع مشخصی مانند توزیع استاندارد (گاوسی) پیروی می‌کند. بر اساس مطالعات تجربی، اینچنین فروضی در مورد سری‌های زمانی بازده صادق نیستند (سیدحسینی و همکاران، 1391). در روش ناپارامتریک هیچ محدودیتی بر توزیع بازدهی‌ها وضع نمی‌شود و معیارهای ریسک بر اساس صدک توزیع تجربی بازدهی‌های تاریخی و یا صدک بازدهی‌های پیش‌بینی شده محاسبه می‌شود اما یک مشکل ذاتی این رویکرد یافتن اندازه بهینه پنجره برآورد می‌باشد. در مدل‌های شبه پارامتریک از اطلاعات تاریخی، یک ساختار پارامتریک بر پویایی VaR و ES تحمیل می‌شود اما در مورد توزیع مشروط سری‌های زمانی بازده مالی هیچ فرضی لازم نیست (بیتون و همکاران، 2019).

بحران سال 2008 یک آزمون پر هزینه برای مدیریت ریسک در سطح جهانی بود و مدل‌های محبوب ارزش در معرض ریسک (VaR) و ریزش مورد انتظار (ES) که برای اندازه‌گیری ریسک بازار مورد استفاده قرار می‌گرفت، به دلیل ارزیابی کمتر از حد ریسک در توزیع‌های با دنباله‌های پهن، اعتبار خود را از دست دادند. عملکرد ضعیف این معیارها باعث شد که محققان و فعالان حوزه‌های مالی به دنبال معیارهای جایگزین و یا تعدیل معیارهای موجود باشند. در این بین اضافه کردن پویایی‌های معیارهای موجود و استفاده از روش‌های جدید برای افزایش دقت و اعتبار این معیارها مورد توجه بیشتری قرار گرفته است. با وجود اینکه معیار ES به دلیل ویژگی منسجم بودن از بعد نظارتی، مدیریتی و قانون‌گذاری توجه زیادی را جلب کرده است ولی تخمین و پیش‌بینی معیار ES، به ویژه در چارچوب مدل‌های نیمه پارامتریک، یک چالش مهم است به این دلیل که ES واجد شرایط رتبه‌بندی و استنباط نیست به عبارتی دیگر، فاقد یک تابع زیان است که به طور منحصر به فرد توسط ES بهینه شود (نیتینگ¹، 2011).

در این پژوهش تلاش می‌شود که با استفاده از رویکرد رتبه‌بندی اتورگرسو تعمیم یافته، چارچوبی کلی به منظور برآورد و پیش‌بینی معیار ریزش مورد انتظار به صورت نیمه

1. Gneiting

پارامتریک پویا ارائه شود و با مدل سازی VaR و ES به صورت مشترک چالش تابع زیان ES مرتفع گردد. در این راستا با استفاده از توابع زیان فیسler و زیگل (2016) و رویکرد رتبه بندی اتورگرسو تعمیم یافته (GAS^1)، مدل های پویا و نیمه پارامتریک GAS-1F، GAS-2F، GARCH-FZ و GAS/GARCH به منظور برآورد ریزش مورد انتظار (ES) معرفی و در پیش بینی این معیار در بورس اوراق بهادار تهران مورد استفاده قرار می گیرند. در این راستا داده های دوره زمانی 1399/06/05-1387/09/14 مورد استفاده قرار می گیرند. در ادامه، کارایی این مدل ها با مدل های سنتی در این حوزه از جمله مدل های گارچ و مدل های پنجره غلتان بر اساس آزمون های پس آزمایی و معیارهای سنجش کارایی مقایسه می گردد.

در این بخش مقدمه ای جهت معرفی و بیان مسئله اصلی تحقیق بیان گردید در ادامه در بخش 2 مبانی نظری و پیشینه داخلی و خارجی موضوع ارائه شده است. در بخش 3 روش تحقیق و شرح مختصری از رویکرد امتیازبندی اتورگرسو تعمیم یافته (GAS) مورد بررسی قرار می گیرد. در بخش 4 یافته های تحقیق و نتایج پیش بینی و ارزیابی عملکرد مدل های پویای نیمه پارامتریک پویا ارائه می شود و در نهایت در بخش 5 نتایج بدست آمده مورد بحث قرار می گیرد.

2. مبانی نظری

دو چالش عمده در مدل سازی پویایی ES وجود دارد. نخست اینکه، ES به تنهایی قابل استخراج نیست. به این معنی که هیچ تابع زبانی برای ساخت مدل های پویا برای ES وجود ندارد. دوم اینکه، ES مربوط به قسمت حدی توزیع بازده دارایی است. با ساختن یک مدل پویای پارامتریک برای قسمت دنباله، اغلب لازم است که توزیع مقید برای بازده دارایی مشخص شود. اخیراً تیلور² (2017) و پیتون و همکاران³ (2018) با مدل سازی مشترک VaR و ES توانسته اند این دو مسئله را حل یا از آن اجتناب کنند.

1. generalized autoregressive score

2. Taylor

3. Patton et al

مدل پویای مشترک VaR و ES ارائه شده توسط پیتون و همکاران (2018) با استفاده از مدل امتیازدهی اتورگرسو تعمیم یافته (GAS) و توابع زیان فیسلر و زیگل (2016) ارائه شده است. فیسلر و زیگل (2016) یک کلاس توابع زیان (قواعد امتیاز دهی) ارائه کردند که در ارتباط با ارزش در معرض ریسک و همچنین ریزش مورد انتظار سازگار می باشند به این معنی که می توان با حداقل سازی زیان مورد انتظار با استفاده از این توابع، ارزش در معرض ریسک و ریزش مورد انتظار واقعی را بدست آورد. در ادامه این کلاس را توابع زیان FZ می نامیم و به صورت معادله (1) بیان می شوند

$$L_{FZ}(Y_t, v, e; \alpha, G_1, G_2) = (1\{Y \leq v\} - \alpha) \left(G_1(v) - G_1(Y) + \frac{1}{\alpha} G_2(e)v \right) - G_2(e) \left(\frac{1}{\alpha} 1\{Y \leq v\} Y - e \right) - g_2(e) \quad (1)$$

جایی که v و e به ترتیب نشان دهنده ارزش در معرض ریسک و ریزش مورد انتظار می باشند. حداقل سازی هر عضو از این توابع، معیارهای VaR و ES را نتیجه خواهد داد:

$$(VaR_t, ES_t) = \arg \min_{(v, e)} E_{t-1}[L_{FZ}(Y_t, v, e; \alpha, G_1, G_2)] \quad (2)$$

اختلاف زیان دو پیش بینی (v_{1t}, e_{1t}) و (v_{2t}, e_{2t}) به صورت $L_{FZ}(Y_t, v_{1t}, e_{1t}; \alpha, G_1, G_2) - L_{FZ}(Y_t, v_{2t}, e_{2t}; \alpha, G_1, G_2)$ تعریف می شود و با فرض منفی بودن VaR و ES، اختلاف زیان ایجاد شده به وسیله تابع زیان FZ همگن از درجه صفر است بنابراین تابع زیان FZ0 به صورت زیر بیان می شود:

$$L_{FZ}(Y, v, e; \alpha, G_1, G_2) = -\frac{1}{\alpha e} 1\{Y \leq v\} (v - Y) + \frac{v}{e} + \log(-e) - 1 \quad (3)$$

جایی که Y بازده روزانه و 1 یک تابع نشانگر است که مقدار آن زمانی که $Y \leq v$ برابر یک است و در غیر این صورت برابر صفر است. با در نظر گرفتن تابع زیان FZ0 می توان مدل های پویای شبه پارامتریک برای VaR و ES را تعریف نمود. چنین مدل هایی یک

ساختار پارامتریک بر پویایی های VaR و ES از طریق ارتباط با اطلاعات با وقفه تحمیل می کنند با این حال هیچ فرضی بر توزیع شرطی بازده مورد نیاز نیست از این جهت، این مدل ها شبه پارامتریک هستند. بنابراین، مدل فوق را می توان با به حداقل رساندن تابع زیان L_{FZ} تخمین زد (پیتون و همکاران، 2018).

با توجه به چالش های بیان شده در مدل سازی پویای ES، در این تحقیق تلاش می شود ریزش مورد انتظار (ES) در بورس اوراق بهادار تهران به صورت پویا و با استفاده از رویکرد اتورگرسیو همبسته تعمیم یافته (GAS) برآورد گردد. در این راستا مدل های $GAS1F$ ، $GAS2F$ ، $GARCH-FZ$ و مدل هیبرید $GAS/GARCH$ به منظور برآورد پویای معیار ریزش مورد انتظار (ES) با استفاده از حداقل سازی تابع زیان $FZ0$ معرفی شده و مورد استفاده قرار می گیرد.

3. پیشینه تحقیق

مهرانی و همکاران (1400) به برآورد ارزش در معرض ریسک (VAR) و ارزش در معرض ریسک شرطی (CoVaR) بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از توزیع فریسه (FD) پرداختند. در این پژوهش از بازده داده های 21 روزه و 63 روزه سری زمانی شاخص کل، شاخص سهام آزاد شناور و شاخص 50 شرکت فعال بورس اوراق بهادار تهران در فاصله زمانی 1391/01/01 الی 1398/12/29 استفاده شده است. نتایج این تحقیق نشان می دهد که شکل توزیع در تمام بازه های 21 و 63 روزه هر یک از شاخص ها مثبت بوده و توزیع شاخص کل بورس اوراق بهادار تهران، توزیع شاخص سهام آزاد شناور و توزیع شاخص 50 شرکت برتر از توزیع فریسه (FD) به عنوان توزیع نوع دوم توزیع حادی تعمیم یافته (GEV) تبعیت می کند. همچنین برآورد CoVaR و VaR از طریق توزیع فریسه (FD) به عنوان توزیع نوع دوم توزیع حادی تعمیم یافته (GEV) نشان داد، امکان محاسبه CoVaR و VaR از طریق توزیع فریسه امکان پذیر بوده و در تمامی سطوح آلفا مقدار CoVaR بیشتر از VaR است.

آسایش و همکاران (1399) در تحقیق خود به ارزیابی مدل ریسک سیستمیک ریزش مورد انتظار نهایی بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. در این تحقیق از داده‌های 15 بانک از بین بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از تاریخ 1392 تا 1397 استفاده شده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که ریسک سیستمی، بر اساس معیار ریزش مورد انتظار نهایی، در بازه مورد بررسی روند نزولی را طی می‌کند. با این حال، تحولات این شاخص را می‌توان به دو زیردوره 1392-1394 و 1395-1397 تقسیم‌بندی کرد. در زیردوره اول، سطح ریسک سیستمی بر اساس این معیار به‌طور معناداری بالاتر از سطح ریسک سیستمی در زیردوره دوم است، اما با گذر زمان در زیردوره دوم، به‌طور متوسط به حدود یک دوم مقادیر زیردوره اول می‌رسد.

ناصری و همکاران (1399) به بررسی همبستگی بانک‌های منتخب با مدل همبستگی شرطی پویا (DCC) و شناسایی بانک‌های دارای اهمیت سیستمیک با روش ارزش در معرض خطر شرطی و ارزش شیپلی در دوره زمانی مورد بررسی از 1388/03/27 تا 1398/02/17 پرداختند. در این مقاله یک سنجه برای محاسبه ریسک سیستمیک به منظور توصیف کارای اهمیت سیستمیک هر موسسه مالی در یک سیستم ارایه شده است. نتایج این تحقیق، وجود عدم تقارن و عدم وجود اثر اهرمی را در داده‌ها نشان داد. علاوه بر این بر اساس نتایج حاصل از ارزش شیپلی و به منظور تخصیص ریسک کل بین بانک‌های موجود در نمونه، به ترتیب بانک‌های پارسیان، ملت، اقتصاد نوین، تجارت و صادرات دارای بیشترین اهمیت سیستمیکی بوده‌اند.

بابالویان و همکاران (1399) در پژوهش خود با استفاده از نظریه ارزش فرین شرطی، ارزش در معرض ریسک و ریزش مورد انتظار بورس اوراق بهادار تهران را با بازارهای بین المللی سهام مقایسه و میزان ریزش مورد انتظار آنان ارزیابی شده است. نتایج پژوهش با استفاده از بازده روزانه لگاریتمی هر یک از شاخص‌ها در یک دوره 10 ساله، نشان می‌دهد که سنجه‌های ارزش در معرض ریسک و ریزش مورد انتظار شاخص بازار مالی دبی و شاخص بورس اوراق بهادار تهران، به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار را در دنباله چپ و

در دنباله راست به خود اختصاص داده اند. همچنین نتایج تحقیق نشان می دهد دنباله چپ و دنباله راست توزیع بازدهی شاخص ها، پهن و متراکم است.

بت شکن و همکاران (1397) در تحقیق خود کاربرد روش شبیه سازی مونت کارلو بر مبنای تحلیل مؤلفه های اساسی، به عنوان روشی با رویکردی پارامتریک برای محاسبه ارزش در معرض ریسک و ریزش مورد انتظار را بررسی کردند. نتایج این تحقیق حاکی از قابلیت اتکای این روش و روش مرسوم شبیه سازی مونت کارلو و برتری این دو روش در مقایسه با روش ریسک متریکس است؛ همچنین بررسی زمان لازم برای محاسبه ارزش در معرض ریسک و ریزش مورد انتظار نشان دهنده سرعت بیشتر روش شبیه سازی مونت کارلو بر مبنای تحلیل مؤلفه های اساسی نسبت به روش مرسوم شبیه سازی مونت کارلو است.

ادبی فیروزجایی و همکاران (1395) در تحقیق خود به برآورد و ارزیابی ارزش در معرض ریسک بورس اوراق بهادار تهران بر مبنای روش شبیه سازی پنجره پرداختند. در این مطالعه از داده های روزانه پنج شاخص بورس اوراق بهادار تهران شامل شاخص کل، شاخص قیمت و بازده نقدی، شاخص صنعت، شاخص 50 شرکت برتر و شاخص واسطه - گری های پولی و مالی در بازه زمانی 24 شهریور ماه سال 1383 تا 24 شهریور ماه سال 1393 استفاده شده است. نتایج این تحقیق نشان می دهد که در روش پنجره بهترین عملکرد به ترتیب از آن معیارهای شباهت اقلیدسی، DTW، کولموگروف - اسمیرنوف، مربع کای دو، شباهت - فاصله و فاصله کسینوسی می باشد.

سارنج و نور احمدی (1395) در تحقیقی با عنوان تخمین ارزش در معرض ریسک (VaR) و ریزش مورد انتظار (ES) با استفاده از رویکرد ارزش فرین شرطی در بورس اوراق بهادار تهران، به برآورد ارزش در معرض ریسک و ریزش مورد انتظار با تأکید بر رویکرد ارزش فرین شرطی و مقایسه آنها با عملکرد رویکردهای پارامتریک می پردازند. در این تحقیق روش های معرفی شده محاسبه ریسک بازار برای شاخص کل بورس اوراق بهادار تهران در دوره 1387 تا 1395 انجام شده است. نتایج پس آزمایی حاکی از برتری محاسبه VaR بر اساس تئوری فرین شرطی در مقایسه با سایر مدل های رقیب است. همچنین نتایج

تابع MCS برای ES نشان داد رویکردهای ارزش فرین شرطی با فرض پسماندهای استاندارد شده تی استیودنت، معیار ارزش فرین شرطی با فرض پسماندهای استاندارد شده نرمال و مدل GARCH با فرض پسماندهای تی استیودنت به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند.

در تحقیقات خارج از کشور مقوله پیش‌بینی و ارزیابی مدل‌های برآورد معیارهای حوزه ریسک به سمت استفاده از مدل‌های پویا حرکت کرده و در سال‌های اخیر انتقادهای موجود در برآورد و پیش‌بینی معیار ریزش مورد انتظار بیشتر مورد توجه قرار گرفته‌است. استورتی و وانگ¹ (2021) بر اساس چندک‌های موزون، چارچوب جدیدی به منظور برآورد و پیش‌بینی معیار ریزش مورد انتظار (ES) نیمه پارامتریک ارائه می‌کنند. روش پیشنهادی بر اساس یک تخمین دو مرحله‌ای است. در مرحله اول معیار ارزش در معرض ریسک (VaR) در سطوح مختلف چندکی برآورد می‌گردد. سپس، معیار ریزش مورد انتظار (ES) به صورت میانگین وزنی چندک‌های برآورد شده محاسبه می‌شود. در این مطالعه ویژگی‌های روش پیشنهادی ابتدا به صورت شبیه‌سازی گسترده ارزیابی می‌گردد. سپس کارایی مدل پیشنهادی با استفاده از هفت شاخص بورس، با طیف وسیعی از مدل‌های پارامتریک، غیر پارامتریک و نیمه پارامتریک، مقایسه می‌شود. نتایج این تحقیق حاکی از کارایی بالاتر مدل پیشنهادی در مقایسه با مدل‌های رایج در این حوزه است. جرلاچ و وانگ² (2020) در تحقیقی با عنوان لاپلاس پویا و نامتقارن شبه پارامتریک در تحلیل ریسک دنباله، مدل VaR و ES مشترک تیلور (2019) را با در نظر گرفتن معیارهای تحقق‌یافته به صورتی تعدیل کردند که پویایی‌های ریسک در بازارهای مالی را استخراج نمایند. در این تحقیق از داده‌های شاخص‌های بازار سهام کشورهای آمریکا، آلمان، انگلستان، سوئیس و استرالیا در دوره زمانی 2000 تا 2016 استفاده شده‌است و در نهایت نتایج این تحقیق حاکی از برتری معیار معرفی شده جدید در پیش‌بینی ریسک می‌باشد.

1. Storti & Wang

2. Gerlach and Chao Wang

هالین و تروسیس¹ (2020) به منظور پیش بینی معیارهای ارزش در معرض ریسک (VaR) و ریزش مورد انتظار (ES) در سبدهای سهام بزرگ از رویکرد عامل پویای عمومی² استفاده کرده و دو روش پیشنهاد می کنند. مدل اول بر اساس روش شبیه سازی تاریخی فیلتر شده و مدل دوم بر اساس روش بوت استرپ می باشد. در این تحقیق از داده های روزانه شاخص S&P 500³ و شاخص نزدک (NASDAQ-100) در دوره زمانی 2012-2020 استفاده شده است. نتایج این تحقیق نشان می دهد که کارایی و دقت مدل های ارائه شده در پیش بینی معیارهای VaR و ES از کارایی روش های موجود در ادبیات بالاتر است. بیه و همکاران⁴ (2019) نیز در تحقیقی با عنوان "ریزش مورد انتظار پویا، یک تجزیه طیفی در ریسک دنباله در افق های زمانی" به بررسی ریزش مورد انتظار پویا پرداختند. نتایج این تحقیق نشان می دهد مولفه های مقیاس زمانی در پیش بینی معیار ریزش مورد انتظار ES اهمیت داشته و همچنین تجزیه طیفی در مدل سازی پویای معیار ریزش مورد انتظار ES از کارایی بالایی برخوردار است.

تیلور (2017) و پاتون و همکاران. (2018) مدل ES را به طور مشترک با VaR انجام دادند و برگر و جنسی⁵ (2018) نیز در تحقیق خود نشان می دهند که نوسانات شرطی ویژگی چند مقیاسی را نشان می دهد و در مدل سازی ریسک نامطلوب می بایستی مورد توجه قرار گیرند.

نیکولا و همکاران⁶ (2016)، در تحقیق خود با عنوان ترکیب جدیدی از ارزش در معرض ریسک بر اساس تئوری ارزش حدی یک رویکرد جدید ترکیبی بر اساس تئوری ارزش افراطی (EVT) به منظور تخمین مشترک ارزش در معرض خطر (VaR) و ریزش مورد انتظار (ES) برای مقادیر بالایی از توزیع بازگشت را معرفی می نمایند که یک روش مناسب برای اندازه گیری ریسک بازار در بازارهای در حال ظهور می باشد.

1. Hallin & Trucios

2. General Dynamic Factor Model

3. Standard & Poor's 500

4. Bu et al.

5. Berger and Gençay

6. Nikola et al.

در این تحقیق تلاش می‌شود که با استفاده از رویکرد رتبه بندی اتورگرسو تعمیم یافته (GAS)، چارچوبی نوین به منظور پیش‌بینی معیار ریزش مورد انتظار (ES) به صورت نیمه پارامتریک و پویا ارائه شود و با مدلسازی جدید این معیار، چالش تابع زیان ES نیز مرتفع گردد. علاوه بر این در این پژوهش، از چارچوبی جدید به منظور ارزیابی کارایی مدل‌های پیش‌بینی معیار ریزش مورد انتظار (ES) استفاده شده است.

4. مدل تحقیق و روش برآورد

تحقیق حاضر به لحاظ هدف از نوع کاربردی است و با توجه به اینکه قضاوت‌های ارزشی در این پژوهش کم‌رنگ است، پژوهش حاضر در زمره تحقیقات توصیفی به شمار می‌رود. به علاوه با توجه به اینکه از اطلاعات تاریخی در آزمون فرضیات آن استفاده خواهد شد در گروه تحقیقات شبه‌آزمایشی طبقه بندی می‌گردد. از طرفی تحقیق حاضر به لحاظ معرفت‌شناسی از نوع تجربه‌گرا، سیستم استدلال آن استقرایی و به لحاظ نوع مطالعه علی-پس رویدادی (یعنی استفاده از اطلاعات گذشته) است.

در این تحقیق تلاش می‌شود ریزش مورد انتظار (ES) در بورس اوراق بهادار تهران پیش‌بینی و ارزیابی گردد بنابراین قلمرو مکانی این تحقیق بورس اوراق بهادار تهران و از بعد زمانی از داده‌های روزانه شاخص کل بورس اوراق بهادار تهران استفاده شده است. برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز در پژوهش حاضر برای شناخت مبانی نظری تحقیق، دستیابی به اطلاعات حاصل از تحقیقات گذشته، ادبیات موضوع و پیشینه تحقیق از مطالعات کتابخانه‌ای و اطلاعات دریافتی از پایگاه‌های اینترنتی و سایت‌های مرتبط با موضوع و برای گردآوری داده‌های تحقیق از اسناد و مدارک سازمانی موجود در سازمان بورس اوراق بهادار استفاده شده است.

هدف اصلی این تحقیق، برآورد ریزش مورد انتظار (ES) بورس اوراق بهادار تهران به صورت پویا و با استفاده از رویکرد اتورگرسو همبسته تعمیم یافته (GAS) است و در گام بعدی تلاش می‌شود کارایی و دقت مدل‌های پیشنهادی در اندازه‌گیری ریزش مورد انتظار

(ES) می باشد. تمامی مراحل تجزیه و تحلیل مدل های آماری در این پژوهش با استفاده از نرم افزار Matlab 2018 انجام شده است.

1-4. مدل امتیازدهی اتورگرسو تعمیم یافته (GAS) در تخمین ES

در این پژوهش چهار مدل پویا در قالب چاقوب GAS بر اساس کار پیتون و همکاران (2019) ارائه می شود. مدل های GAS1F، GAS2F، GARCH-FZ و مدل هیبرید GAS/GARCH که به منظور تخمین ریزش مورد انتظار (ES) و ارزش در معرض خطر (VaR) به صورت مشترک با استفاده از حداقل سازی تابع زیان FZ0 استفاده می کنند. نکته کلیدی در برآورد مدل های فوق استفاده از متغیر مقیاس برای بدست آوردن نوسان پارامتر هدف است. پیتون و همکاران (2019) از طریق متغیر امتیاز تاثیر مشاهدات گذشته را بر پیش بینی جاری در نظر می گیرند به این صورت که وقتی $Y > v$ می باشد بازدهی تحقق یافته تخمین را متأثر نمی کند ولی وقتی که $Y \leq v$ است پیش بینی ES به بازدهی های تحقق یافته از طریق متغیر امتیاز واکنش نشان می دهد. در ادامه تصریح چهار مدل پویای مذکور ارائه می شود.

1. مدل GAS-FZ

- GAS-1F model:

$$\begin{aligned} - v_t &= a \exp\{k_t\} \\ - e_t &= b \exp\{k_t\}, \quad b < a < 0 \\ - k_t &= \omega + \beta k_{t-1} + \gamma H_{t-1}^{-1} s_{t-1} \end{aligned} \quad (4)$$

جایی که متغیر امتیاز s_t به صورت زیر تعریف می شود:

$$\begin{aligned} s_t &\equiv \frac{\partial L_{FZ0}(Y_t, a \exp\{k_t\}, b \exp\{k_t\}; \alpha)}{\partial k} \\ &= \frac{1}{e_t} \left(\frac{1}{\alpha} 1\{Y_t \leq v_t\} Y_t - e_t \right) \end{aligned} \quad (5)$$

2. مدل GAS-2F

$$\begin{bmatrix} v_t \\ e_t \end{bmatrix} + W + B \begin{bmatrix} v_{t-1} \\ e_{t-1} \end{bmatrix} + A \begin{bmatrix} \lambda_{v,t-1} \\ \lambda_{e,t-1} \end{bmatrix} \quad (6)$$

جایی که W یک بردار (2×1) ، A یک ماتریس (2×2) و B به عنوان یک ماتریس قطری تعریف می شود و

$$\lambda_{v,t} \equiv -v_t(1\{Y_t \leq v_t\} - \alpha), \quad (7)$$

$$e_{v,t} \equiv \frac{1}{\alpha} 1\{Y_t \leq v_t\} - e_t \quad (8)$$

3- مدل GARCH-FZ

$$\begin{aligned} v_t &= a \cdot \sigma_t, \\ e_t &= b \cdot \sigma_t, \quad b < a < 0 \\ \sigma_t^2 &= \omega + \beta \sigma_{t-1}^2 + \gamma Y_{t-1}^2, \end{aligned} \quad (9)$$

جایی که σ_t^2 واریانس شرطی است و فرض می‌شود که از فرایند گارچ (191) پیروی می‌کند. پارامترهای این مدل از طریق حداقل‌سازی تابع زیان FZ0 به جای استفاده از حداکثر راستنمایی گوسی بدست می‌آیند.

4- مدل هیبرید GAS/GARCH

جایی که متغیر k_t نوسان لگاریتمی (نوسان لگاریتمی با وقفه یک روزه)، فاکتور امتیاز و لگاریتم بازدهی مطلق است

$$\begin{aligned} v_t &= a \exp\{k_t\} \\ e_t &= b \exp\{k_t\}, \quad b < a < 0 \\ k_t &= \omega + \beta k_{t-1} \\ &+ \gamma \left(-\frac{1}{e_{t-1}} \left(\frac{1}{\alpha} 1\{Y \leq v\} (Y_{t-1} - e_{t-1}) \right) \right) \\ &+ \partial \log |Y_{t-1}| + \beta k_{t-1} \end{aligned} \quad (10)$$

5. داده‌ها و نتایج تجربی

هدف اصلی پیش‌بینی ریزش مورد انتظار به عنوان شاخص سنجش ریسک بازار در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از روش امتیازدهی اتورگرسیو تعمیم‌یافته هستیم در این راستا از شاخص کل بورس اوراق بهادار تهران (TEPIX) به عنوان نماینده پرتفوی بازار استفاده شده است که به خوبی می‌تواند تغییرات قیمتی شرکت‌های موجود در بورس را نشان دهد. از داده‌های روزانه شاخص کل بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی 1387/09/14-1399/06/05 استفاده شده و حجم نمونه مورد بررسی 2859 مشاهده می‌باشد. لازم به ذکر است با در نظر گرفتن 800 روز انتهایی نمونه، آزمون‌های پس آزمایی انجام می‌شود. به منظور محاسبه بازدهی نیز به این ترتیب عمل شده است که اگر قیمت آموین دارایی در

زمان t را با P_t نشان دهیم آنگاه می توان لگاریتم بازده سرمایه گذاری آن را در لحظه t به صورت معادله (11) محاسبه نمود:

$$r_{it} = \log\left(\frac{P_{it}}{P_{it-1}}\right) \quad (11)$$

جدول 1. آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

مشاهدات	کشیدگی	چولگی	انحراف معیار	مینیمم	ماکزیمم	میانه	میانگین	
2859	31/91	5/12	259673/8	7955/4	2078547	6949/8	124994	شاخص
2858	8/46	0/655	0/971	-4/71	4/47	0/058	0/187	بازدهی

مأخذ: محاسبات تحقیق

به منظور برآورد ریزش مورد انتظار با رویکرد نیمه پارامتریک امتیازدهی اتورگرسو تعمیم یافته؛ ابتدا باید مدل مناسب برای نوسانات بازار برآورد شود. در این راستا ابتدا پس از انجام آزمون های مورد نیاز و بر اساس روش تجزیه و تحلیل داده ارائه شده در قسمت قبل، چهار مدل GAS- 1F ، GAS- 2F ، GARCH-FZ و Hybrid برآورد شد. جدول (2) نتایج برآورد مدل های مذکور را نشان می دهد.

جدول 2. نتایج برآورد پارامترهای مدل های پویا

متوسط زیان	-	a_e	a_v	b	w	ضرایب
0/153	-	-0/014 (0/006)	0/006 (0/005)	0/95 (0/01)	-0/04 (0/01)	GAS-2 F
متوسط زیان	B	A	δ	γ	β	ضرایب
0/138	-1/15 0/163	-0/839 (0/115)	-	0/048 (0/001)	0/798 (0/027)	GAS-1 F
0/304	-2/27 0/276	-1/66 (0/144)	-	0/235 (0/043)	0/496 (0/103)	GARCH-FZ
0/126	-1/32 (0/330)	-0/958 (0/226)	0/025 (0/001)	0/045 0/002	0/797 0/026	Hybrid

مأخذ: محاسبات تحقیق

در جدول (2) نتایج برآورد ضرایب در چهار مدل پویا در قالب مدل‌های GAS برای ES آورده شده است. در این جدول ضرایب مدل‌ها به همراه انحراف معیار آنها نمایش داده شده است و همچنین زیان متوسط مربوط به هر مدل نیز در ستون آخر آورده شده است. بر اساس آماره زیان متوسط مدل‌ها، مدل GAS-2F عملکرد بهتری از مدل GARCH بر اساس مینیم-سازی تابع زیان FZ دارا بوده است و مدل هیبرید در مرتبه دوم عملکردی بهتر از دو مدل دیگر دارد. ضرایب نیز از لحاظ معناداری در شرایط مطلوبی قرار دارند و تقریباً تمامی ضرایب مورد نظر از لحاظ آماری معنادار هستند. لازم به ذکر است که جدول (2)، برآورد مدل‌های آماری در قسمت درون نمونه‌ای را نشان می‌دهد. در بخش بعدی نتایج پیش‌بینی بر اساس مدل‌های مذکور در قسمت برون نمونه‌ای داده‌ها ارائه می‌شود.

5-1. پیش‌بینی برون نمونه‌ای

در این مرحله عملکرد مدل‌های معرفی شده و همچنین تعدادی از مدل‌های رقیب موجود در ادبیات در پیش‌بینی برون نمونه‌ای ارزش در معرض ریسک در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار می‌گیرد. این نتایج بر اساس $\alpha = 0/05$ می‌باشند که بیشترین تکرار و توجه را در بین پژوهش‌های در این حوزه داشته است. مدل‌های پنجره غلتان با پنجره 125، 250 و 500 در نظر گرفته شده و همچنین مدل ARMA-GARCH با فرض توزیع استاندارد، t و تابع توزیع تجربی (EDF) به منظور مقایسه عملکرد مورد استفاده قرار گرفته‌اند. کارایی مدل‌های پویای پیشنهادی و مدل‌های مذکور که به عنوان مدل‌های رقیب در نظر گرفته شده‌اند بر اساس آماره زیان متوسط و همچنین معیار نیکویی برازش (GOF^1) در جدول (3) آورده شده است. نتایج برآورد معیار زیان متوسط در جدول (3) حاکی از عملکرد بهتر مدل GAS-1F از بین مدل‌های مورد بررسی در پیش‌بینی خارج از نمونه ES می‌باشد. پس از این مدل، مدل هیبریدی دارای عملکرد بهتری بوده است و ضعیف‌ترین عملکرد مربوط به روش پنجره غلتان 500 است. در ادامه از معیار خوبی برازش (GOF) برای ارزیابی مدل‌های مورد بررسی استفاده شده است. در این آزمون احتمال بالاتر از 0/10 نشان‌دهنده اعتبار مدل مربوطه می‌باشد و احتمال بین 0/05 تا 0/10 نشان‌دهنده اعتبار ضعیف و کمتر از این مقدار حاکی از نامعتبر بودن

1. Goodness of Fit

مدل مربوطه می باشد. بر اساس نتایج این آزمون، سه مدل پنجره غلطان و همچنین مدل GARCH با توزیع نرمال فاقد اعتبار می باشند با این حال 4 مدل پویای پیشنهادی و همچنین مدل های GARCH با توزیع تی و با توزیع تجربی از درجه اعتبار بالایی برخوردار بوده اند.

جدول 3. مقایسه نتایج مدل های پویا و مدل های رقیب

مدل	متوسط زیان	GoF
RW-125	0/694	0/002
RW-250	0/773	0/000
RW-500	0/924	0/000
GCH-n	0/803	0/124
GCH-skt	0/643	0/205
GCH-edf	0/803	0/124
FZ2F	0/601	0/220
FZ1F	0/582	0/857
GCH-FZ	0/591	0/345
Hybrid	0/584	0/550

مأخذ: یافته های پژوهش

5-2. آزمون معناداری اختلاف معیار زیان های متوسط (دی بولد و ماریانو)¹

هرچند که معیار زیان متوسط می تواند نشان دهنده اختلاف کارایی مدل های مختلف در پیش بینی معیار ES باشد ولی معنی داری این اختلاف باید از لحاظ آماری مورد بررسی قرار گیرد. در ادامه از آماره تی آزمون دی بولد و ماریانو به منظور بررسی معناداری اختلاف زیان متوسط در پیش بینی های برون نمونه ای استفاده می شود. در این آزمون مدل های مورد بررسی به ترتیب بر روی سطر و ستون قرار می گیرند و اختلاف زیان متوسط پیش بینی برون نمونه ای مدل ها به ترتیب با هم مقایسه می گردد. به این ترتیب که اعداد مثبت نشان دهنده بزرگتر بودن زیان متوسط مدل مربوطه در سطر از مدل متناظر با آن در ستون می باشد و اعداد بزرگتر از 1/96 (به صورت قدرمطلق) نشان دهنده معنادار بودن آماری اختلاف زیان های متوسط در سطح اطمینان 95% می باشد.

1. Diebold and Mariano

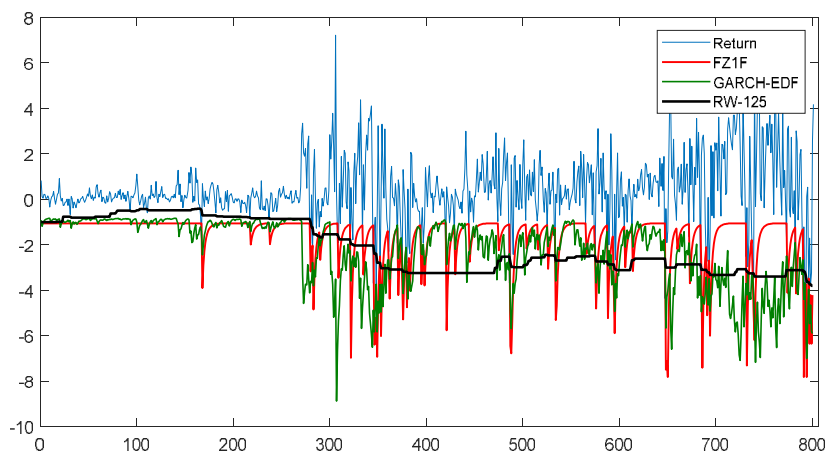
جدول 4. آزمون معناداری اختلاف معیار زبان های متوسط (دی بولد و ماریانو)

.	RW_{125}	RW_{250}	RW_{500}	GCH_{-n}	GCH_{skt}	GCH_{edf}	FZ2F	FZ1F	GCH_{FZ}	Hybrid
RW_{125}	-	-1/15	-1/78	-0/94	-0/51	-0/93	-0/56	1/15	1/03	1/17
RW_{250}	1/15	-	-1/87	-0/23	1/06	-0/23	0/196	1/52	1/44	1/55
RW_{500}	1/78	1/87	-	0/84	1/92	0/84	1/22	2/19	2/18	2/25
GCH_{-n}	0/94	0/23	-0/84	-	1/86	1/60	0/97	2/26	2/29	2/37
GCH_{skt}	-0/51	0/00	-1/92	-1/86	-	-1/86	-1/23	2/34	3/19	3/53
GCH_{edf}	0/93	0/00	-0/84	-1/60	1/86	-	0/96	2/26	2/29	2/37
FZ2F	0/56	-0/19	-1/22	-0/97	1/23	-0/96	-	1/74	1/69	1/81
FZ1F	-1/15	-1/52	-2/19	-2/26	-2/34	-2/26	-1/74	-	-0/51	0/14
GCH_F	-1/03	-1/44	-2/18	-2/29	-3/19	-2/29	-1/69	0/51	-	1/34
Hybrid	-1/17	-1/55	-2/25	-2/37	-3/53	-2/37	-1/81	-0/14	-1/34	-

مأخذ: محاسبات تحقیق

بر اساس نتایج ارائه شده در جدول (4)، معناداری اختلاف معیار زیان متوسط قابل ارزیابی می‌باشد. نتایج این جدول به صورت سطر و ستون مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این جدول سطر مربوط به GAS-1F نشان دهنده مقایسه معناداری اختلاف زیان متوسط آن با مدل‌های دیگر می‌باشد. نکته قابل توجه در این سطر منفی بودن تمامی سلول‌های این سطر است که حاکی از کوچکتر بودن زیان متوسط این مدل در مقایسه با مدل‌های دیگر است. سلول‌های این سطر نشان‌دهنده معنادار بودن این اختلاف در مقایسه با اکثریت مدل‌های دیگر از جمله مدل‌های خانواده گارچ، مدل پنجره غلتان با پنجره 500 و همچنین دو مدل پویای دیگر می‌باشد. اختلاف مدل هیبرید نیز در مقایسه با پنجره غلتان با پنجره 500 و مدل گارچ با توزیع نرمال معنادار می‌باشد.

در انتهای این بخش در شکل (1) نمایی کلی از پیش‌بینی معیار ریزش مورد انتظار با استفاده از سه رویکرد پنجره غلتان، مدل‌های ناهمسانی واریانس اتورگرسیون (GARCH) و مدل پویای امتیازدهی اتورگرسیون تعمیم یافته (GAS) به همراه روند بازدهی شاخص بورس در 800 مشاهده انتهایی ارائه شده است. همانطور که در این شکل قابل مشاهده می‌باشد معیار ریزش مورد انتظار به روش پنجره غلتان شکلی تقریباً کم نوسان داشته و فراز و نشیب بازدهی شاخص بورس را به صورت مناسبی پوشش نمی‌دهد و در مقایسه با دو روش دیگر عملکردی ضعیفی داشته است. روش گارچ عملکرد نسبی مناسبی را نشان می‌دهد با این حال در برخی دوره‌ها نتوانسته تعدیل مناسبی از خود نشان دهد و یک فاصله نسبی زیادی با روند بازدهی ایجاد کرده است برای مثال روند بازدهی و معیار ریزش مورد انتظار محاسبه شده به وسیله این روش در شکل (1) و ناحیه مشاهدات 650 تا 750 این فاصله را به خوبی نشان می‌دهد. در نهایت معیار ریزش مورد انتظار محاسبه شده به وسیله روش امتیازدهی اتورگرسیون تعمیم یافته (GAS) یک فاکتوری (FZ1F) که بهترین عملکرد را نشان می‌دهد. همانطور که نمودار شکل (1) نشان می‌دهد در این روش پیش‌بینی به صورت پویا تعدیل گردیده و فاصله‌های اشاره شده به خوبی پوشش داده شده است و می‌توان نتیجه گرفت که با استفاد از این روش می‌توان معیار مورد نظر را با کمترین زیان و حداکثر دقت برآورد نمود.

شکل 1. پیش‌بینی ریزش مورد انتظار با استفاده از رویکردهای مختلف

6. نتیجه‌گیری

در دنیای مالی کنونی، معیارهای ریسک از جمله مهم‌ترین مواردی است که در سنجش ریسک مورد استفاده قرار می‌گیرد. هدف اصلی مدیریت پرتفوی، بهینه‌سازی تخصیص دارایی‌ها مطابق بازده مورد انتظار و درجه ریسک است. مقایسه استراتژی‌های متنوع مدیریت پرتفوی با ابزار مختلف عملاً کاری نسبتاً مشکل است. مشتریان علاقه دارند از مقدار زیان پرتفوی خود در شرایط مشخص، اطلاع داشته باشند. از سوی دیگر، ریسک بازار شامل انواعی مختلف از ریسک‌هاست که هر یک دارای خصوصیات خاص خود هستند. مدل‌های مربوط به ریسک پرتفوی، با سرعت از توزیع سود و زیان سنتی، به ارزش در برابر ریسک و در نهایت ریزش مورد انتظار (ES) توسعه پیدا کرده‌اند. با این حال عملکرد ضعیف این معیارها باعث شد که محققان و فعالان حوزه‌های مالی به دنبال معیارهای جایگزین و یا تعدیل معیارهای موجود باشند. در این بین اضافه کردن پویایی‌های معیارهای موجود و همچنین استفاده از روش‌های جدید برای افزایش دقت و اعتبار این معیارها مورد توجه بیشتری قرار گرفته است.

در این تحقیق تلاش شد مدل های پویا در پیش بینی معیار ریزش مورد انتظار (ES) در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از چارچوب مدل های GAS معرفی گردد. در ادامه عملکرد چهار مدل پویای معرفی شده در پیش بینی معیار ارزش در معرض ریسک با عملکرد مدل های رقیب و سستی با استفاده از آزمون های پس آزمایی مناسب و معیار زیان متوسط مدل ها مقایسه گردید در نهایت نتایج این تحقیق نشان دهنده عملکرد بهتر مدل پویای پیشنهادی نسبت به مدل های دیگر بود و در این بین مدل پویای GAS-1F بهترین عملکرد در پیش بینی برون نمونه ای را نشان می دهد. نتایج این تحقیق با نتایج مطالعات تیلور (2019)، جولاچ و وانگ (2020) و پاتون و همکاران (2018) همسو می باشد به صورتی که همانند نتایج مطالعه حاضر، در این مطالعات نیز مدل های پویا در برآورد معیارهای ریسک عملکرد بهتری را نشان می دهند.

چارچوب مدل سازی ارائه شده در این تحقیق، به منظور پیش بینی معیار ریزش مورد انتظار (ES) مربوط به یک ادبیات رو به رشد در زمینه مدل سازی پویای ریسک نامطلوب مؤسسات مالی است. ریسک نامطلوب مشتمل بر دو مولفه می باشد. در معرض ریسک قرار گرفتن (مقدار بیشترین ضرر ممکن، اندازه گیری شده توسط VaR) و عدم اطمینان (یک احتمال خاص، اندازه گیری شده توسط ES)، که هر دوی این مولفه ها باید برای طراحی یک معیار ریسک معتبر و قدرتمند مورد بررسی قرار گیرند (هولتون، 2014). اخیراً دو رویکرد کلی در راستای رفع چالش های مدل سازی پویای ریسک در قالب معیار ES توسط تیلور (2019) و پاتون و همکاران (2018) توسعه یافته است. بر اساس بررسی های انجام شده، این رویکردها در مطالعات داخلی مورد توجه قرار نگرفته است. با توجه به خلاء مطالعاتی موجود در ایران، در این تحقیق تلاش گردید با استفاده از مدل های GAS و رویکرد پیتون و همکاران (2018)، چارچوبی کلی به منظور برآورد پویای معیارهای ریسک در بازار سرمایه ایران ارائه گردد. پیشنهاد می گردد در مطالعات آتی، به منظور افزایش دقت و اعتبار پیش بینی های معیارهای ریسک، سایر مدل ها و رویکردها در تعدیل مدلسازی پویا در این حوزه مورد بررسی قرار گیرد.

منابع و مأخذ

- Adabi firouzjaee B, Mehrara M, Mohammadi S. (2016). Estimation and Evaluation of Tehran Stock Exchange Value at Risk Based on Window Simulation Method. *Journal of Economic Modeling Research*. 6 (23), 35-73. (in Persian)
- Andersen, T.G., Bollerslev, T., Christoffersen, P., Diebold, F.X. (2006). Volatility and Correlation Forecasting, in (ed.s) G. Elliott, C.W.J. Granger, and A. Timmermann, *Handbook of Economic Forecasting*, Vol. 1. Elsevier, Oxford.
- Asayesh K, Fallahshams M, Jahangirnias H, Gholami Jamkarani R. (2020) Explaining the Systemic Risk Model Using the Marginal Expected Shortfall Approach (MES) for the Banks Listed on the Tehran Stock Exchange. *JPBUD*; 25 (2) :115-134. (in Persian)
- Babalooyan, S., & Nikoomaram, H., & Vakilifard, H., & Rahnamay Roodposhti, F. (2020). Evaluating Value at Risk and Expected Shortfall for Tehran and International Stock Markets (Conditional Extreme Value Theory). *JOURNAL OF FINANCIAL ECONOMICS (FINANCIAL ECONOMICS AND DEVELOPMENT)*, 14(52), 55-80. (in Persian)
- Bu, D., Liao, Y., Shi, J., & Peng, H. (2019). Dynamic expected shortfall: A spectral decomposition of tail risk across time horizons. *Journal of Economic Dynamics & Control*, 108 (2019) 103753.
- Creal, D.D., S.J. Koopman, and A. Lucas (2013). Generalized Autoregressive Score Models with Applications, *Journal of Applied Econometrics*, 28(5), 777-795.
- Creal, D.D., S.J.Koopman, A. Lucas, & M. Zamojski (2015). Generalized Autoregressive Method of Moments, *Tinbergen Institute Discussion Paper*, TI 2015-138/III.
- Diebold, F.X. and R.S. Mariano. (1995). Comparing predictive accuracy, *Journal of Business & Economic Statistics*, 13(3), 253-263.
- Engle, R.F. and S. Manganelli (2004a). CAViaR: Conditional Autoregressive Value at Risk by Regression Quantiles, *Journal of Business & Economic Statistics*, 22, 367-381.
- Fallahshams, M., Saghaei, A., Naserpoor, A. (2016). Futures Contracts Margin Setting by General Pareto Distribution VaR, *Journal of Securities Exchange*, 9(33), 25-45. (in Persian)
- Fissler, T., and J. F. Ziegel. (2016) Higher order elicibility and Osband's principle, *Annals of Statistics*, 44(4), 1680-1707.
- Gerlach, R., Wang, C. (2020). Semi-parametric dynamic asymmetric Laplace models for tail risk forecasting, incorporating realized measures, *International Journal of Forecasting*, 36, (2), 489-506.

- Gneiting, T. (2011). Making and evaluating point forecasts. *Journal of the American Statistical Association*, 106(494), 746–762.
- Gregoriou, Greg.N. (2009). *The VaR Implementation Handbook, Volue I*, McGraw-Hill, Inc.
- Heidari, H., K. Haddad, G. (2017). Ranking of Parametric Value at Risk Models with Consideration of Trader Position (Application of Asymmetric Distribution Functions in GARCH Models). *Economics Research*, 17(66), 151-178. (in Persian)
- Hallin, Marc & Trucíos, Carlos . (2020). Forecasting Value-at-Risk and Expected Shortfall in Large Portfolios: a General Dynamic Factor Approach, Working Papers ECARES 2020-50, Universite Libre de Bruxelles.
- Meharani, A., Najafi Moghadam, A., Baghani, A. (2021). Estimation value at risk (VAR) and conditional value at risk (CoVaR) at Tehran Stock Exchange by approach to using Fréchet distribution (FD). *Financial Engineering and Protfolio Management*, 12(46), 449-475. (in Persian)
- Naderi Nooreini, M. (2018). The Best Methodology of Estimation of Value-at-Risk in Iranian Mutual Funds. *Asset Management and Financing*, 6(1), 159-180. (in Persian)
- Naseri S A, Jabal Ameli F, Barkhordary Dorbash S. (2020). Investigating the Correlation of Selected Banks with Dynamic Conditional Correlation (DCC) Model and Identifying Systemically Important Banks with Conditional Value at Risk and Shapley Value Method. *Journal of Economic Modeling Research*. 11 (41) :145-196. (in Persian)
- Nikola Radivojevi , Milena Cvjetkovi ,Saša Stepanov. (2016). The new hybrid value at risk approach based on the extreme value theory, *Estudios the Economia*.43, 29-52.
- Patton, A.J. , Ziegel, J.F. , Chen, R. (2018). Dynamic semiparametric models for expected shortfall (and Value-at-Risk). *J. Econom.* 211 (2), 388–413
- R. Roodposhti, F., Klantari Dehaghi, M. (2014). Investigation of Multifractaly Models in Finance. *Financial Knowledge of Securities Analysis*, 7(24), 25-47. (in Persian)
- Saranj, A., Nourahmadii, M. (2016). Estimating of value at risk and expected shortfall by using conditional extreme value approach in Tehran Securities Exchange. *Financial Research Journal*, 18(3), 437-460. (in Persian)
- Storti, G. and C. Wang (2021). Nonparametric expected shortfall forecasting incorporating weighted quantiles. *International Journal of Forecasting*. In press.

-

Expected Shortfall in Tehran Stock Exchange (Dynamic Semi-Parametric Approach)

Mojtaba Khodam¹ , Ahmad Jafari Samimi² , Mohsen Nosrati Nasab³

Received: 2021/09/29 Accepted: 2021/11/23

Abstract

Considering the challenges related to estimating and forecasting the expected Shortfall dynamically and with a semi-parametric approach, in this study, providing a general framework, dynamic semi-parametric models in forecasting Expected Shortfall in Tehran Stock Exchange be introduced and evaluated. In this regard, the data of the period 2008.12.04-2020.08.26 and Generalized Autoregressive Score (GAS) approach are used to introducing dynamic semi-parametric models (GAS-2F, GAS-1F, GARCH-FZ and hybrid). Then expected Shortfall (ES) in Tehran Stock Exchange be estimated and forecasting performance of these models are compared with traditional models in this field, including GARCH models and rolling window models based on backtesting their results. The results of this study indicate better performance of dynamic semi-parametric models in forecasting the expected Shortfall (ES) than competing models. In addition, the GAS-1F model has shown the best performance among all models.

Keywords: Expected Shortfall, Generalized Autoregressive Scoring Model (GAS), Tehran Stock Exchange.

JEL Classification: G32, C53, C58.

1. Ph.D Student of Accounting, Faculty of Economics and Administrative Sciences , Islamic Azad University, Khomein Branch
Email: mojtabhoddam6293@gmail.com

2. Professor of Economics, Faculty of Economics and Administrative Sciences, University of Mazandaran
Email: jafarisa@umz.ac.ir

3. Ph.D. Student of Economics, Faculty of Economics and Administrative Sciences, University of Mazandaran, (Corresponding Author)
Email: mohsennasir2@gmail.com